

75 år med vandværksvand

Da Ejby Vandværk for 75 år siden, den 19. juli 1929 holdt stiftende generalforsamling, havde byen allerede haft strøm i en snes år, men beboerne i stationsbyen hentede stadig deres vand fra egne brønde. Var huset i flere etager, som flere af husene omkring stationen var, og er, kunne man installere en håndpumpe ved køkkenvasken. Det var ikke alle brønde, der gav lige godt drikkevand, og en del af dem havde det også med at tørre ud i tørre somre.

Om sommeren 1929 var særligt tør vides ikke. I hvert fald fandt den stiftende generalforsamling i Andelsselskabet Ejby Vandværk sted denne sommer på Gæstgivergården.

Den første bestyrelse blev valgt ved skriftlig afstemning. Den kom til at bestå af fabrikant E. Hallberg, barber N. Hanghøj, portør R. H. Pedersen, urmager Carl Hansen og assistent J.C. Jakobsen. Det var den 19. juli.

Allerede den 23. juli mødtes den nyvalgte bestyrelse igen på Gæstgivergården. Her konstituerede bestyrelsen sig med barber N. Hanghøj som formand, assistent J.C. Jakobsen som næstformand og sekretær samt fabrikant E. Hallberg som kasserer.

Ved samme lejlighed besluttede den nyvalgte bestyrelse at indgå aftale med Dansk Elektricitets Compagni, Odense om at stå for opførelse og drift af vandværket. D.E.C, som det også kaldtes, var i forvejen kendt i Ejby, hvor det drev elværket.

Andelsselskabet Ejby Vandværk

M. Chr. Madsens Boghandel, Ejby St. lod i samme anledning trykke et lille hefte med titlen "Love for Andelsselskabet Ejby Vandværk". Her kan man læse, at selskabets formål er at forsyne ejendomme i nærheden af Ejby station med godt vand til billigst mulig pris.

Det fremgår også, at ejendomme, hvis ejere har indtegnet sig som andelshavere kan modtage vand fra værket. De påtager sig til gengæld – én for alle og alle for én – at hæfte for al gæld, som andelsselskabet måtte stifte.

Efter bestyrelsen skøn kunne vandværket levere til ejendomme eller institutioner, som "ifølge deres Natur eller særlige Omstændigheder ikke kan være Andelshavere".

En af disse var Ejby Station, som bestyrelsen indgik overenskomst med. Andelsselskabet påtog sig i kontrakten, der blev behørigt stemplet formedelst en pris af 20 øre, at lægge og vedligeholde ledninger til "1 Hane i Stationsforstanderens Køkken, 1 ditto i Køkkenet i Vogterhus 36a".

Hvad Statsbanernes 2. Distrikt i Århus i øvrigt måtte ønske af stikledninger til andre haner på stationen i Ejby måtte de selv bekoste.

Det har tilsyneladende ikke afskrækket Statsbanerne. De installerede selv haner i stationsforstandernes og vogterhusets vaskehuse. Det kom udover installationen til at koste dem 92 kr. om året i fast afgift.

Også stationskontoret, perronen og pissoiret fik installeret haner, disse dog med måler. Målerlejen udgjorde én krone pr. kvartal, mens kubikmeterprisen var på 30 øre.

Af hensyn til stempelafgiftens størrelse bemærkes det i kontrakten mellem Statsbanerne og Ejby Vandværk, at vandafgiften efter måler ikke antages at ville overstige 30 kr. årligt.

Andelshaverne slap med at betale 36 kr. om året, hvis de ville nøjes med en køkkenhane. Mente de at have brug for flere haner, kostede det yderligere 2,50 kr. i kvartalet pr. hane.

De kunne for denne pris tappe så meget vand, de havde lyst til.

Boringer

Dansk Elektricitetskompagni havde påtaget sig at opføre vandværket. Den første boring på grunden ved selskabets elværk var alt andet end lovende. Der skulle hele fire boringer til, før der var vand nok til at drive et vandværk.

Der blev lagt støbejernsledninger ud i kvarteret omkring Ejby Station. Nørregade fik en fire tommer ledning ud til nr. 106 i vestlige fortov, mens østlige side kunne nøjes med en tre tommer ledning, der sluttede ved nr. 65. Søndergade fik ledninger i

det vestlige fortov ud til nr. 41 og i den østlige side gik ledningen gennem Bredgade og Sognefogedlækken til Søndergade 70. Det er den, der nu hedder Algade.

Første ordinære generalforsamling

Ejby Vandværks første ordinære generalforsamling fandt sted den 6. maj 1931. På det tidspunkt var der vand i hannerne hos andelshaverne og de øvrige tilsluttede.

Men formanden, barber Hanghøj, måtte i sin beretning konstatere en større overskridelse i budgettet. Anlægssummen var løbet op i 66.886,70 kr., og det havde været nødvendigt at optage et lån i Ejby Sparekasse på 34.000 kr.

Derfor havde bestyrelsen forslået, at elværket gav et afslag på 1,5 øre pr. kWh på elektricitet til vandværket. Det ville elværket ikke gå med til. Vandværket måtte betale 15 øre pr. kWh el ligesom de øvrige forbrugere.

I 1931 havde vandværket 81 andelshavere, som tilsammen havde 93 køkkenhaner og 83 ekstrahaner. Der var opstillet syv målere hos syv større forbrugere.

Et par år senere, i 1935, blev hovedledningen i Nørregade forlænget til den daværende brugsforening i Gl. Ejby, som kvarteret omkring kirken dengang kaldtes

En lettelse

Rindende vand i hannerne var en lettelse for beboerne i stationsbyerne, også for tilflyttere.

Det beretter Rasmus Nørreskov, der var vandværksformand fra 1960-83.

Før vi kom til Ejby havde der ikke altid været vand nok til bad og vask, da vores vand var overfladevand fra omliggende mergelgrave, og om sommeren kun meget lidt, når det var tørt. At hente det daglige vand hos fjerntliggende naboer er et stort arbejde.

Tilbage i 30'erne voldte samarbejdet med Dansk Elektricitetskompagni vandværkets bestyrelse en del bryderier.

Af forhandlingsprotokollen kan det set, at det har været meget besværligt for bestyrelsen at være afhængig af D.E.C., som altid var med til at lede og bestemme på bestyrelsesmøderne, fortæller Rasmus Nørreskov i den beretning, der blev udsendt i anledning af vandværkets 50 års jubilæum i 1983.

I 1939 indkaldte bestyrelsen til ekstraordinær generalforsamling. På dagsordenen var en omlægning af regnskabsåret og fuld afregning med Dansk Elektricitetskompagni, som havde opgjort sit tilgodehavende til ca. 30.000 kr. De 158 andelshavere blev enige om at optage et lån i Ejby Sparekasse og afvikle samarbejdet med D.E.C., som stillede sig tilfreds med at få udbetalt 24.705,69 kr.

Efter den tid kan man se, at der er kommet rolige forhold for bestyrelsen. Der afholdes færre bestyrelsesmøder og regnskaberne udviser et mindre overskud, beretter Rasmus Nørreskov.

Mere vand

Vandværket fik flere andelshavere, så mange at bestyrelsen i 1952 besluttede, at der måtte skaffes mere vand.

Der blev indledt forhandler med gårdejer Børge Ringer, som ikke havde noget imod, at der blev boret vand i hans mark langs jernbanen, blot han fik godtgørelse jord og ulemper.

Aftalen kom til at lyde på 500 kr. pr. boring. Der blev foretaget tre borer i en dybde på mellem 20 og 26 meter. Den sidste af borerne viste sig at være den bedste med en produktion på fem kubikmeter vand i timen.

Det rakte til at forsyne Ejby med vand op gennem 50'erne. I begyndelsen af 60'erne blev der lavet en fjerde boring på Børge Ringers Mark, denne gang i 70 meters dybde. Boring VII, som den blev kaldt, gav så rigeligt med vand, at bestyrelsen vedtog at anlægge en råvandsledning fra marken til vandværket.

Henimod slutningen af 60'erne var næste alle huse i Ejby tilsluttet vandværket. Det gjaldt også alle på Mosevej og Ejby Engvej, bortset fra en enkelt. I 1967 fik beboerne på Fluebjerg vandværksvand. Samme år blev det besluttet at opføre et nyt vandværk til 80.000 kr. Kommunen lagde vederlagsfrit grunden til. Det nye vandværk på Månevænget blev taget i brug i maj 1968.

Det år pumpede værket 160.837 kubikmeter vand op til de 474 tilsluttede andelshavere. I 1968 blev der lavet en ny 70 meter dyb boring ved siden af boring nr. VII, som havde vist sig at give vand i store mængder. Den nye boring kom til at hedde boring nr. VIII.

Det følgende år pumpede det nyopførte vandværk kun 140.000 kubikmeter op til nu 499 andelshavere. Den mindre mængde råvand skyldtes ikke et mindre forbrug hos aftagerne, men derimod at en del af de gamle, utætte stikledninger var blevet udskiftet.

Tilsyneladende var boring VIII ikke helt så god til at levere vand som boring VII. I hvert fald vedtog bestyrelsen i 1972 at lade Fyens Brøndboring foretage en omboring af boring VII til otte tommer boring mod før en fire tommer. Samtidig blev boringen forsynet med en ny borerørspumpe.

Boringen blev prøvepumpet med 50 kubikmeter i timen. Vandstanden i røret sank kun fire meter. Nu var der igen vand nok til Ejby.

Ledningsnettet forlænges

I 1973 blev ledningsnettet forlænget til Ellesø. Beboerne her betalte selv rør og gravearbejde fra rugeriet Højbo til Ellesø.

Samme år besluttede generalforsamlingen at forhøje tilslutningsafgiften fra 500 kr. til 1200 kr.

Det har åbenbart ikke afskrækket to beboere i Ejbykrog fra at blive tilsluttet vandværket. Bestyrelsen gav grønt lys på den betingelse, at de selv skulle betale alle omkostninger til rør og gravearbejde fra hovedledningen på Nørregade til deres ejendomme.

Til gengæld fik de tinglyst en bestemmelse om, at hvis andre beboere i Ejby Krog ønskede at få vandværksvand, måtte de betale for deres andel af ledningen til de to først tilsluttede.

Få år efter havde alle huse i Ejby Krog indlagt vandværksvand.

I vejen

I 1974 kom råvandsledningen fra borerne VII og VIII i vejen for byggemodningen af kvarteret omkring stjernevænget.

Vandværkets bestyrelse blev indkaldt til møde på kommunkontoret, som de dengang kaldte det. Her var der enighed om, at kommunen skulle betale gravearbejde, rørlægning og føre stikledninger én meter ind på grundene. Vandværket fik desuden lov til at opkræve tilslutningsafgift.

Kommunen forlangte til gengæld, at vandværket skulle flytte sin råvandsledning, fordi den ellers ville komme til at ligge under husene.

- Det blev man enige om, mod at kommunen betalte omkostningerne, hedder det i referatet fra mødet.

Det blev til to råvandsledninger i stedet for én med hver sit elkabel. Og enden på det hele blev, at kommunen betalte det halve af gravearbejde med tildækning samt den ene rørlægning, mens vandværket kom til at betale resten inklusive de to elkabler.

Udvikling

I 1975 blev tilslutningsafgiften hævet fra 1200 kr. til 1800 kr. Der blev lagt ledninger til industriområdet, og nye udstykninger omkring Landbogården. På det tidspunkt var bestyrelsen på forkant med udviklingen. Der blev indsendt en ansøgning om vandindvindingsret til Fyns Amt på én mill. kubikmeter. Amtet mente åbenbart ikke, at behovet ville blive helt så stort. Det kunne gå med til 400.000 kubikmeter.

I 1977 klagede beboerne i Ellesø over, at der til tider var så lidt vand i deres haner, at der knap kunne blive til en kop kaffe.

Bestyrelsen besluttede at anlægge en ny PVC ledning fra Fluebjergvej til Ellesø.

Samme år indhentede bestyrelsen tilbud på ny rentvandsbeholder med filteranlæg. Det skulle dog vare et par år, før det blev ført ud i livet.

Et tilbud fra Vandværkernes EDB-service om opkrævning af vandafgifter og regnskabsføring blev overvejet og henlagt til senere drøftelse.

Salt

I januar 1978 mødte bestyrelsen igen på kommunekontoret. Denne gang var både repræsentanter fra kommune, amt og kredslægen med. Prøver havde vist, at saltindholdet i vandværkets borer var for højt.

På den ordinære generalforsamling i februar måtte formanden i sin beretning konstatere, at Fyns Amts Miljøudvalg havde sat en stopper for alle planer om udvidelse af både vandværk og vandindvindingsret, indtil grundvandet omkring Ejby var blevet undersøgt.

Bestyrelsen bestilte Fyens Brøndboring til at foretage en række prøveboringer. Ved samme lejlighed blev det også besluttet, at hæve tilslutningsafgiften fra 1.800 kr. til 3.000 kr.

I 1978 indløb der fortsat klager fra beboerne i Ellesø, som stadig måtte være tålmodige, hvis de skulle tappe vand nok til en kop kaffe.

Det blev besluttet at opføre en trykforøgerstation ved børnehaven i Nygade til en pris af 60.000 kr.

På den ordinære generalforsamling i februar 1979 kunne formanden berette, at prøveboringerne havde vist, at en boring ved Ejby Krog ville kunne give vand, der levede op til amtets krav.

Det blev vedtaget at hæve tilslutningsafgiften til 5.000 kr.

50 år

I 1979 kunne Ejby Vandværk fejre sit 50 års jubilæum. Bestyrelsen vedtog at holde en mindre fest for bestyrelsens medlemmer samt håndværkere med damer på Krybily Kro.

I 1980 aftrådte J. Schmidt, der havde været vandværkets bestyrer siden 1953. Bestyrelsen valgte i stedet for at finde en afløser at indgå et samarbejde omkring det tekniske med Ejby Fjernvarme. Der blev aftalt en prøvetid på ét år.

I 1980 vedtog bestyrelsen også at overlade opkrævning og regnskaber til Vandværkernes EDB-service.

I 1981 blev første del af bestyrelsens møde efter den årlige generalforsamling afholdt på vandværket i Månevænget. Bestyrelsen kunne her tage den nye rentvandsbeholder i øjesyn. Der var enighed om, at der udført et pænt og godt stykke arbejde. Sidste del af mødet blev afholdt på Gæstgivergården, hvor bestyrelsen konstituerede sig. Der var genvalg på de sædvanlige poster, som det hedder i referatet.

Formænd

I Ejby Vandværk har der ikke været tradition for de store udskiftninger i bestyrelsen. Vandværkets første formand, barber N. Hanghøj beklædte posten fra 1929-1942. Han blev efterfulgt af urmager Karl Hansen og siden af Marius Rasmussen. Begge fik dog kun ét år som formand. Fra 1944-50 var Marius Pedersen formand. I 1950 blev Marius Rasmussen igen valgt som formand. Han sad indtil 1960, hvor han blev afløst af Rasmus Nørreskov, som var formand indtil 1983, hvor han blev afløst af Hans Busse Nielsen, der i 1989 overlod posten til Poul Sørensen. I 1998 blev Hans Peder Pedersen formand, og fra 2000 til 2008 har Bent Christiansen været formand. I 2008 overtog Hans Peder Pedersen igen formandsposten og sidder på posten i dag.

Tæring

På generalforsamlingen i 1982 kunne formanden i sin beretning fortælle om flere store ledningsarbejder. Der var lagt elkabel til den nye boring i Ejby Krog, som var blevet tilsluttet vandværket. I GI. Ejby var den gamle jernledning så tæt af rust, at den ikke mere kunne holde til trykket fra vandværket. Den blev udskiftet med en PVC ledning. Det fremgik også, at samarbejdet med Ejby Fjernvarme også efter prøvetidens udløb fungerede til alles tilfredshed.

I 1983 fik Ejby Vandværk en forespørgsel fra Ørslev Vandværk, som ville kobles på Ejbys ledningsnet. Bestyrelsen var på det tidspunkt ikke stemt for at udvide ledningsnettet så langt væk fra vandværket.

Samme år kunne formanden berette, at saltindholdet i den nye boring i Ejby Krog var så lavt, at man ved at blande med vand fra de gamle borer, kunne holde kloridindholdet på mellem 140 og 160 mg. pr. liter.

Nu om dage

Indtil slutningen af 80'erne var det kun vandværkets store forbrugere, der afregnede deres forbrug efter måler. Siden er alle husstande blevet udstyret med en måler. Det medførte et større anlægsarbejde, som ind imellem var mere tidkrævende end forventet, fordi installationerne i de enkelte huse ikke altid var forberedt til tilkobling af en måler.

Vandværkets forsyningsområde dækker nu hele Ejby By, Vestermosevej, Ejby Krog og Ørslevvej.

Det større antal forbrugere har ikke medført større belastning på vandværket. Det skyldes ifølge varmemester Knud Larsen, at folk er blevet mere bevidste, når det gælder vandforbruget, ikke mindst på grund af de grønne afgifter til staten og vandafledningsafgifterne til kommunen, som betyder, at forbrugerne nu skal betale omkring 28 kr. for hver kubikmeter vand, de tapper fra deres haner.

Vand fra Harndrup

I 1993 var renoveringen af Ejby Vandværk afsluttet. Samtidig viste det sig, at det igen kneb med at holde saltindholdet i vandet nede. Derfor blev der i 1994 foretaget prøveboringer på Harndrup Lillemark, hvor Ejby Vandværk søgte og fik vandindvindingstilladelse.

I 1996 blev der nedlagt en trykledning, som kunne transportere vandet fra Harndrup til Månevænget.

Der hentes ikke mere vand fra borerne i Ejby Krog, men de er fortsat intakte og klar til at levere vand, hvis der skulle ske brud på ledningen til Harndrup, hvorfra Ejby Vandværk nu får alt sit råvand.

I 1998 blev et såkaldt SRO-anlæg taget i brug. Det betyder, at alle vandværkets installationer kan styres, reguleres og overvåges fra Forsyningsselskabernes kontor i Ejby.

I 2000 blev de gamle jernledninger i Algade skiftet ud. Spildprocenten fra vandværk til forbruger var i 2003 nede på 2.11 pct.

Bestyrelsen fik samme år et konsulentfirma til at gennemgå Ejby Vandværk i alle kroge. Rapporten påpegede kun mindre fejl og mangler, og der er en plan for at oprette på.

Således kan både bestyrelse og Forsyningsselskaberne med sindsro se frem til det næste jubilæum om 25 år.